

ОТЕЦЪ ПАИСИЙ

ОБЩЕСТВЕНО-КУЛТУРНО-ПОЛИТИЧЕСКО СПИСАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. Проф. Г. П. Геновъ — Къмъ по-активна външна политика.
2. Георги Трайчевъ — Подъ терора на сръбския режимъ.
3. Хр. Чочковъ — Опити за влашка пропаганда въ Велесъ.
4. Г. Бълчевъ — Балканитѣ и днешна Македония.
5. П. М. Маттеевъ — Страница отъ стария турски режимъ.
6. В. Т. Велчевъ — Вътрешенъ прегледъ.
7. Т. Г. Баламезовъ — Външенъ прегледъ.
8. Факти и документи.
9. Конгреса на македонскитѣ братства.

Излиза презъ втора и четвърта седмица всѣки месецъ на 16 страници най-малко.

Издание на Всебългарския съюзъ „Отецъ Паисий“.

Редакция и администрация: ул. Алабинска, Коопер. търг. домъ, Буква А, първи етажъ № 135.
Телефонъ 4394.

Годишенъ абонаментъ: България 120 лв., странство 200 лв. предплатени
Полугодишенъ „ „ 60 „ „ 100 „ „

Тая книга 10 лева.

Опити за влашка пропаганда въ Велесъ

Влашката пропаганда, която се породи по западната страна на Вардарското поръчче, не бѣ самобитна, както бѣха сръбската и гръцката. Тя по-скоро се яви като проявление на гръцки замисълъ и действие, защото гърцитѣ, когато не успѣха въ своята пропаганда послужиха си съ наемни лица, каквито въ дадения случай намѣриха въ лицето на власитѣ. Обаче и последнитѣ, както сърбитѣ и гърцитѣ, скоро се убѣдиха, че нѣма смисълъ отъ повече опити въ черковна пропаганда, защото мѣстното население съставяваше голѣмъ отпоръ въ това отношение.

И наистина, специално за гр. Велесъ, власитѣ, подтиквани отъ вѣроломнитѣ си учители — гърцитѣ, можаха да откриятъ къмъ втората половина на миналия вѣкъ своя колония, благодарение на преселенитѣ по установения планъ отъ Крушово 4—5 семейства и още 12 отъ Солунъ. И при специалното разрешение на управителя на града, Еминъага, се настаниха въ западната част на града. Но тъй като отначало тѣ не се чувствуваха чужди на своитѣ разбирания за българския си произходъ, черкуваха се въ българскитѣ черкви, пращаха децата въ българскитѣ училища, говореха на български езикъ и т. н. — въобще не се чувствуваха като нѣщо отдѣлно или самобитно.

Обаче, следъ 1860 година, когато чуждитѣ пропаганди усилиха своя устремъ за завладяване на населени мѣста по пѣтя на Бѣлото море, то тогава и тази малка влашка колония, подъ покровителството на гръцкия митрополитъ и платенитѣ гръцки орждия, направи опитъ да отвори въ махалата си училище, въ което се преподавало по гръцки езикъ отъ влаха Константинъ Мураити, който по-после билъ замѣстенъ отъ Пасмия, следъ това отъ Михайле, а най-сетне отъ Димитро Даскалето (зеть на влаха Михайле Чакър-

декъ). Патриаршията, а най-вече Димо Захо, представителъ на гръцката търговска кѣща Бр. Алатини и лѣкарътъ Харитонъ отъ с. Коликя (Солунско) насърчавали власитѣ да се отцепятъ отъ българитѣ и да искатъ за себе си черквата „Св. Спасъ“. Дори презъ 1874 година тѣ подкупили каймаканина Ахмедъ бей да имъ помогне да взематъ ключоветѣ отъ черквата. Като причина да се иска това било обстоятелството, че власитѣ сж искали да заравятъ покойницитѣ си въ българскитѣ гробища край черквата Св. Спасъ и опелата да извършватъ гръцки свещеници. Българитѣ, познати по своето благородство, се съгласили щото да приематъ първото имъ условие, което до тогава се извършвало безъ специално повеление на градската административна власть, обаче по отношение на второто сж се противопоставили най-енергично. Конфликтътъ отишел до тамъ, че се е наложило огледъ на самото мѣсто, въпрѣки опозицията на гръцкия владика дѣдо Дамаскинъ.

Наскоро следъ това власитѣ, или по право тѣхнитѣ интелектуални подбудители — гърцитѣ, когато изгубили този процесъ, решаватъ въпроса да намѣри своя край чрезъ пристѣплъ. И наистина въ единъ лѣтенъ день презъ сѣщата година 1874, влашкитѣ семейства начело съ жандарми се опѣтили къмъ черквата Св. Спасъ. Българитѣ, като ги видѣли, напуснали дуканитѣ и кѣшитѣ си и само за единъ мигъ се събрали повече отъ 500 души, които съ камѣни посрещнали влашкитѣ похитители на българската черква. Тукъ става сбиване, при което добрия борець за българщината, Панче Костевъ Брезовъ, бива убитъ, ала ключоветѣ отъ черквата оставатъ въ български ржце. Вследствие на това серьезно стълкновение, въ което официалната градска власть открито бѣ заела

страната на власитѣ, града се поставилъ въ голѣма опасностъ. Предъ дошлия за целѣта султански представителъ Митхадъ паша явили се пълномощници на града, които изложили въпроса въ най-голѣма подробностъ и спасили, както града, така и българскитѣ национални институти отъ евентуални изтѣпления.

Тогава официалната турска власть, въ лицето на специална анкетна комисия — сждъ, по единъ безспоренъ начинъ установила, че черквата Св. Спасъ е строена само съ помощитѣ на 1,500 български семейства, безъ абсолютно нито една чужда пара. Сжщиятъ сждъ осждилъ влаха Тодия Бога, който съ кама бѣ убилъ българина Брезевъ, обаче поради голѣмата заинтересованостъ, която бѣ проявена отъ гръцкитѣ представители на патриаршията, въ Цариградъ влаха Тодия бѣ освободенъ, а вмѣсто него бѣха задържани свидетеля Янко Сълплията и още

10 души българи, които трѣбваше да излежаватъ наказания по присжда на единъ институтъ отъ Цариградъ, който се влияеше отъ гръцката патриаршия.

Ала въпрѣки всичко това, както черквата, така и училищата, не можаха да бждатъ превзети, защото тѣхнитѣ пазители бѣха по-силни дори отъ оржжието, съ което си служеха покровителствуванитѣ агенти на чуждитѣ пропаганди. Последнитѣ направиха въ своя пжть на развитие много опити за завладяване на българки населени мѣста, обаче всички излѣзоха несполучливи, дори нѣщо повече, тѣ трѣбваше часъ по-скоро да се откажатъ отъ тия си жалки замисли, защото тѣхнитѣ пропагандатори — влашкитѣ семейства — побързаха да напуснатъ града, понеже иначе поради решителното противодействие на което бѣха подложени отъ страна на българитѣ, рискуваха да измратъ отъ гладъ.